www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. Число 277. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 27. падолиста, 1923. — VOL. XXXI. No. 277. Jersey City, N. J., Tuesday, November 27, 1923. — PRICE THREE CENTS

ЗЕЛІЗНИЧА РОБІТНИЧА РАДА ПІДНОСИТЬ ЗАПЛАТУ

ШИКАГО, 25. падолиста. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав постановила підвести робітничу плату зелізничих телеграфістів та стаційних агентів. Підвишка відноситься до яких півшеста тисячі робітників та 26 зелізничих ліній.

ЮНІЯ НА ДОПОМОГУ СТАРИМ РОБІТНИКАМ

КЛИВЛЕНД, Огайо, 25. падолиста. — Нотири так звані великі зелізничі юнії постановили видати 150,000 долярів на виставлення додаткового дому для старих та немічних зелізничих робітників.

ЗБИРАЮТЬСЯ ОРГАНІЗУВАТИ НЕЮНІЙНИХ МАЙНЕРІВ

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Уряд Майнерської юнії постановив напружити всіх сил для зорганізовання неюнійних вуглевих піль в Західній Верджінії так, щоби вже на конвенції юнії виказатися гарними досіхами в тім згляді. На 125,000 майнерів в сьому окрузі вже зорганізовано 50,000.

АМЕРИКАНСЬКІ РОБІТНИКИ ПІШЛЮТЬ ДОПОМОГУ НІМЕЦЬКИМ ЮНІЯМ

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Американська Федерація Праці постановила вислати в як найкоротшім часі допомогу юнійним робітникам Німеччини. Допомога має бути зібрана серед робітників.

ДЕПОРТАЦІЯ ІМІГРАНТІВ

НЮ ЙОРК, 25. падолиста. — Іміграційні урядники відослали кораблем Меджестиком, що поїхав в суботу до Европи, 142 російських іміґрантів, мужчин, жінок та дітий, яких не допущено до Злучених Держав. В послідній хвилі на приказ суду задержано депортацію 6 іміґрантів. На Елис Айленді остає ще 653 іміґрантів з Росії та України, вижидаючи вирішення свого права іміґрації.

КУЛИДЖ БУДЕ ВІДПОВІДАТИ НА КРИТИКУ ВИЛСОНА

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Президент Кулидж мав рішитися помістити в своїй вступній промові на отвореню конгресу уступ про американську заграничну політику, в якому він відповість на критику колишнього президента Вилсона.

ЦІКАВА КАНДИДАТУРА ФОРДА

ДІТРОЙТ, Мишиген, 25. падолиста. — Роберт Р. Пойнтер, довголітний приятель автомобілевого фабриканта Форда, виступив з публичною заявою, в котрій каже, що Форд, коли буде кандидатом на президентуру Злучених Держав, то стане перед виборцями без доцерта ніякої партії та без ніякої плятформи (програми).

ВУГЛЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПИНША

ГАРИСБУРГ, Па., 25. падолиста. — Вуглева конференція губернаторів, яку скликав пенсилвенійський губернатор Пиншо для застанови над станом твердовугольного промислу, починається завтра. Возьмуть в ній участь не 29 стейтів, вживаючих сього вугля, як пиншував Пиншо, а всего 13.

СТЕЙТ ОКЛАГОМА ПРОТИ ТАЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ОКЛАГОМА СИТИ, 24. падолиста. — Стейтовий уряд заповідає, що він почне незадовго акцію проти всіх потайних організацій, себто й проти Ку-Клакс-Клена, в той спосіб, що внесе в конгресі законопроект, щоби кожде тайне товариство було обовязане подавати урядови спис всіх своїх членів.

„СВЯТОЧНІ" СМЕРТИ ВЖЕ ПОЧИНАЮТЬСЯ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 26. падолиста. — Наслідком алькоголічного затроєння померло нині в місцевих шпитальях пятеро людий. Лікарі приписують зріст числа смертий від алькоголю за послідний тиждень (їх було тут разом уже 8) напливом святочних трунків...

БЕРУТЬСЯ ДО БУТЛЕГЕРІВ

МОБІЛ, Алабама, 25. падолиста. — Завтра збирається тут велика лава присяжних судів, щоби розібрати питання віддання під суд 60 бутлегерів. Се частина загальної федеральної акції за прогибіцією.

СЛІДСТВО НАД ДИПЛЬОМОВИМИ ОБМАНЬСТВАМИ

ГАРТФОРД, Конектикат, 25. падолиста. — Велика лава присяжних судів, що розслідує роздавання фальшивих лікарських дипльомів за гроші, постановила розслідити 200 случаїв смерти, шукаючи, чи не були тут причиною фальшиві доктори.

БОМБИ ПІД КОНЗУЛЯТАМИ

ФІЛЯДЕЛФІЯ Па., 24. падолиста. — Нині рано підложив хтось бомби під еспанський та італійський конзулят. Вибух їх покалічив кількоро людий.

Поліція шукає за виновниками, котрих думає найти серед радикальних кол Еспанців та Італіянців, що мали бути обурені на згоду межи італійськими та еспанськими фашистами.

ПРИГОДА КОРАБЛЯ СЕРЕД БУРІ

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 25. падолиста. — Яких 14 миль вийшли нині на сушу паровий корабель Камурасне, котрий є власністю Доминіон Коал Ко. Мав він з австралійського порту Сидні та пливає на Ґаспе через бурю. Мешканці усіх катаровано, але кождий вистрашений, хоча він лежить на березі майже вцілілий.

КОНЦЕРТ НА ДОПОМОГУ БІЛОРУСАМ

В неділю, дня 2. грудня сього року відбудеться в Шикаго великий концерт на допомогу білоруських сиріт. На програму складається велике число ріжних музикальних та співацьких точок, танці, білоруські декламації, тощо уложені відомим артистом московської опери Сергійом Боровським. Промовляти будуть два бесідники: по білоруськи і Боровоко на тему: Америка й Білорусь, та до українськи д-р Осип Назарук на тему: Україна й Білорусь. По концерті буде баль. Концерт відбудеться в Волш Тол. на розі вулиць Милукі, Нобел та Емма. Починається він о пів четвертої сполудня. Концерт устроює Білоруське Народне Товариство, яке починає організацію білоруської кольонії.

ВИКОНАЮТЬ ЧОТИРИ СМЕРТНІ ЗАСУДИ НА ДЕНЬ

Заряд вязниці в Осиннинг, Ню Йорк, сповіщає, що в четвер в ночи, 13. грудня сього року в сій вязниці виконається чотири засуди смерти. Межи засудженими є Абрагам Бекер, що вбив свою жінку, та Станіслав Гурскі, Г. Сатанелі та Джордж Гекер.

БОРОТЬБА ЗА НАФТОВІ ТЕРЕНИ

Персидський парлямент мав ухвалити закон, яким віддається нафтові терени в Персії до експльоатації одній "чесній американській компанії".

РІДКИЙ АВТОМОБІЛЕВИЙ ВИПАДОК.

В Питсбурґу, в стейті Пенсилвенії, случилася дивна автомобілева пригода. Їдучий дорогою автом В. Д. Текстер побачив нагло перед собою хлопчину, старайчогося перебігти дорогу перед автом. Текстер бачучи, що може покалічити хлопця, скрутив вбік. Та се не помогло, бо хлопчина від сього лишень змішався і завернувся назад на хідник. Знова Текстер міг його розбити, і знова він скрутив коло. Та змішаний хлопчина знова завернув на дорогу, попадаючи ще раз просто на дорогу авта. Текстер з висиленням навернув в третє, минув хлопця, але вже не міг удержати розгону авта. Автомобіль погнав на хідник, а звідти з усею силою розгону вдарив до штамет та в свинську кучу майнера Кинца. Сей якраз тоді давав там свиням їсти. Авто вдарило його з усею силою так, що зломило йому карк, і він помер на місци.

ЯПОНСЬКА РЕКЛЯМА.

Париська газета "Курір ділівр" містить таку оповістку японської кингарні: Читачі котрі звернуться до нас, пізнають: 1) такі дешеві ціни, як льос витягнений на льоментрі, 2) слова друковані ясно, як кристал, 3) папір сильніший від слонової шкіри, 4) таке чемне поведення, як те, яке обіцюють клієнтам корабельні товариства, що конкурують одно з другими, 5) посилки полагоджується зі скорістю кулі, 6) у пакуванню красоту, котрою чоловік обіцює обсипати жінку.

СМЕРТЬ ВІД ГАЗУ.

В Ню Йорку погибло в суботу від світляного газу Отто Люц та його жена. Коли сусіди, заалярмовані газевим смородом закликали поліцію, щоби вона розбила двері, нещасні вже були зачаджені так, що лікарі не могли їх привернути до життя.

УКРАЇНЕЦЬ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ВБИЙСТВО.

В місті Чарлстові, в стейті Саут Каролайні, ставав минувшого тижня перед судом український іміґрант Павло Данилевич, обжалований за вбийство Айди Шилмай, що звалася теж Хуанітою Барон. З зізнань обжалованого виходило, що вбита була роспустницею. Вона обіграла в воїм домі обжалованого, а коли сей протестував, вона стрілила до нього з револьвера, чим примусила його боронитися. Данилевич дбув револьвера та смертельно ранив повню. Обжалований боронився потребою самооборони, а прокураторія доказувала, що на се не було достатичної причини. Присяжні судді по чотирогодинній нараді признали Данилевича винуватим вбийства, в другім степени, а судця засудив його на 10 літ вязниці.

ЯК ОБХОДЯТЬСЯ З ЖІНКАМИ В ЕГИПТІ?

Єгиптяне доволі строго обходяться з своїми жінками. Проти цього рішуче запротестувала одна Єгиптянка на конгресі в Римі, як представниця єгипетської жіночої делеґації. Дві головні черти, — заявила добродійка Шіярані одному журналістови — що характеризують життя Єгиптянки то серпаок на лиці і гарем. Одначе ці дві річи відходять тепер у минувшину. Поліґамія (многоженство) зменшується до кількох випадків. Моногамія (одноженство) все більше поширюється, що свідчить про моральний поступ Єгиптян і більше зрозуміння шкідливости поліґамії. Щодо серпанка, то Єгиптянки закривають ним лице вже не на те, щоби закриватися перед поглядами мужчин, а як старий краєвий звичай. Скорий розвиток жіночого одіння завдячується загальному поліпшенню юкультурних відносин у Єгипті. Останніми часами відчинюють усюди в Єгипті жіночі школи, жінки можуть ходити і до високих шкіл. Лише не вільно їм здавати правничих і медичних іспитів. Права голосування Єгиптянки ще не мають, але й мужчини не мають цього права, лише у громадських виборах. Богато людей думає, що ісламу, то головна перешкода жіночій емаципації. На ділі коран признає жінкам богато прав, навіть і розвід. Крім цього, згідно з кораном, можна жінці віддати управу майном і опіду над малолітними дітьми. Вкінці каже д. Шіярані це все відноситься не лише до міщанських кол. Ба єгипетський мужик не візьметься за ніяке діло, щоби переднє не порадитися своєї жінки.

В КОЖДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ОДЕСА — ВІЛЬНИЙ ПОРТ

"Комуніст" із 31. травня (ч. 1013) подає: "У справі з утворенням вільного проту на українському побережжі на засіданні президії українського совнархозу 26. травня б. р. висловлено два цілком протилежні погляди.

Представник упрфінторгу Симромятніков, вважаючи взагалі потрібним заховати систему протекції в позакраєвій торговлі України, в інтересах оборони її добувальної та обрібної промисловости, зазначив, що країна відчуває у своїх операціях такі значні труднощі, звязані з митовими формальностями та іншими фіскальними вимогами державної влади, що вони часто спричиняються до надмірного підвищення вартости імпортованих товарів.

Крім того, в теперішніх умовах позакраєвого торгу Україна переплачує на імпортованих товарах, які приходять до її пристанів, пройшовши через ряд посередницьких ринків. І тому упфінторг У.С.Н.Х. вважає дуже актуально справу утворення вільної пристані й покладає на її діяльність великі надії щодо збільшення обороту позакраєвого торгу України та розвитку тих галузів української промисловости, які існують наслідком імпорту таких товарів, як бавовна, джут, капра, барви. Крім того, вільна пристань буде сприяти збільшенню термінових рейсів, подешевшанню фрахтів, утворенню нових та безпосередніх торговельних зносин та пробудженню ініціятиви та активности.

Та й без того, за утворення вільної пристані промовляє потреба існування такої території на побережжу Совітської України, яка була б із торговельного боку нейтральна (а така саме й буде вільна пристань), і разом з тим була б тим пунктом торговлі, де гостріше противенства капіталістичного устрою Західної Европи та соціялістичного(?) Ну, ну! Ред.) — Україна не будуть такі загострені".

Представник промуправи У.С.Н.Х. п. Тун розвинув не менш широку контраргументацію — проти утворення вільної пристані.

Між иншим, він зазначив ось що:

„Засада вільної пристані знаходиться в цілковитому противенстві з монополем позакраєвого торгу та засадою плянової господарки, і для мене взагалі це річ сумнівна, чи приведуть чужинці до вільної пристані ті товари, які наслідком існування заборонних тарифів за межами пристані не матимуть виглядів на швидку реалізацію".

Заслухавши два протилежні погляди, президія У.С.Н.Х. схилилась в бік першого з них і визнала потрібним утворити вільну пристань у Одесі.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСТЕРУНКОВИЙ НА КОНИ ВТІК ДО БОЛЬШЕВИКІВ

В поліційному районі Шкроватівки (пов. Кременець) польський постерунковий Юзеф Марциняк на поручение своєї влади побрав із скарбової каси в Кременці 80 міліонів польських марок на виплату платень для постерункових. Але він більше на поставунок ся на коні переїхав границю і втік до большевиків.

ПОЛЬЩА НЕ ХОЧЕ ПРИРЕКТИ НЕВТРАЛЬНОСТИ СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ У ВИПАДКУ ВИБУХУ РЕВОЛЮЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ

МОСКВА, 25. падолиста. — Російський комісаріят закордонних справ оголосив важну заяву про свої переговори з Польщею.

З тої заяви виходить, що Польща відказалась дати Росії приречение, що збереже невтральність (не буде мішатись) і згодиться на свобідний перевіз не-контрабандових річий і засобів, якби в Росії повстали неспокої.

Переговори з польським урядом провадив у Варшаві російський совєтський представник Віктор Копп, якому його влада поручила поставити польському урядови отсе питанне: Чи з уваги на неспокійні відносини в Середній Европі згодиться польське правительство здержатись від оружної інтервенції і дозволить Росії на свобідний перевіз поживи та фабричних виробів до Німеччини і відтам до Росії?

На ділі російське совєтське правительство просило в дипльоматичних словах на визов Трошького, Чи Польща буде мостом чи запорою, якщо в Німеччині настануть неспокої?

В нинішній заяві російського комісаріяту закордонних справ сказано, що польський уряд у відповіди запевнив, що бажає удержати мирні відносини в Східній Европі, але також зазначив, що російський заяит містить у собі не лише економічне але й політичне питанне, та що останне годі мішати з першим.

Се вважають тут рівнозначним із заявою, що Польща не буде мішатись до російсько-німецьких зносин, коли в Німеччині буде спокій, але буде мішатись, якщо там вибухне революція.

Значить, з дипльоматичних розмов між Польщею і Росією виходить, що відносини між ними не змінились, але що собі вияснили, які ті відносини були би у випадку вибуху німецької революції.

АЛЬБЕРТ НОВИМ ПРЕМІЄРОМ НІМЕЧЧИНИ. — ЗАПОВІДАЮТЬ НЕДАЛЕКЕ РОЗПУЩЕННЯ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

БЕРЛІН, 25. падолиста. — По поваленню канцлера д-ра Густава Штреземана президент Німеччини Фрідріх Еберт покликав на се становище д-ра Гайнріха Ф. Ольберта і поручив йому створити новий міністерський кабінет.

Др. Альберт відомий з того, що з початком світової війни був торговельним радником німецької амбасади у Вашинґтоні. Йому тоді закидали, що був провідником німецької пропаганди в Злучених Державах.

Якщо Альбертови не вдасться здобути більшости в парляменті, так тоді найімовірнійше парлямент буде розпущений і влада правити-ме без парляменту.

Кажуть, що Альберт буде лише премієром на показ, а дійсним правителем вчасі теперішніх неспокоїв в Німеччині буде військова диктатура.

ЛОНДОНСЬКИЙ ТАЙМС ПИШЕ ПРО „НОВУ ЕВРОПУ"

ЛОНДОН, 25. падолиста. — Тутешній дневник Таймс пише, що як справи тепер стоять, Франція побідила в заграничній політиці і будує „нову Европу" на европейському континенті після своєї волі і своїх плянів. Вона, каже Таймс, захопила землі західної Німеччини і готова їх держати довший час, а тимчасом правити й укладати відносини в решті Европи по своїй волі.

„ЗЕЛЕНА АРМІЯ" НА УКРАЇНІ

ВАРШАВА, 25. падолиста. — Сюди повідомляють з України, що відділ „зеленої" армії напав учера на зелізничий поїзд на шляху між Києвом і Харковом і ограбив його.

МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ ПРОВІДНИКОМ РОСІЙСЬКИХ МОНАРХІСТІВ

ПАРИЖ, 25. падолиста. — Сього тижня відбулась тут нарада родини Романових, на якій поршено спір між великим князем Миколою Миколаєвичем і великим князем Кирилом.

Великий князь Кирило зрікся титулу „хранителя престола", який він був приняв торік, а провід над російськими монархістами віддано в руки великого князя Миколи Миколаєвича.

Досі Кирило мав богато прихильників, але тепер більшість їх його покинула, заявляючи, що Росію може спасти лише такий чоловік, котрий може заапелювати до уяви російського народу через свої військові спосібности.

Він недавно прибув до місцевости біля Парижа, де його пильно оберігають, бо большевицькі агенти голосно заявляли, що його убють.

Кирило уступив тепер з проводу російських монархістів, але не зрікся свого права до російського престола.

БОЛЬШЕВИКИ ВЯЗНЯТЬ ПОЕТІВ ЗА ПОЕЗІЇ ПРОТИ КРЕМЛІНА

МОСКВА, 23. падолиста. — Большевицька влада була увязнила російського поета Сергія Єсеніна, котрий був одружився із славною анґлійською танцеркою Ісадорою Дункан і з нею подорожував по світі, а відтак її покинув.

Його увязнено за поезії проти большевицьких комісарів з Кремліна.

Тепер його випущено з тюрми за вставленням других російських письменників, котрі його боронили, кажучи, що він не так виступав проти Кремліна як раніше нарікав на гірке життє поета. (Значить, в Росії цілком так як було за царів).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second-Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three copy T copy

One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

У ДРУГИХ І В НАС.

На руки президента Кулиджа зрікся свого уряду федерального маршала відомий провідник републиканської партії у Вест Вирджінії, Джозеф Толберт. Його особа була осередком довготривалої політичної бурі. Почалася вона іменованням Толберта ще за президента Гардинга, котрий в сей спосіб хотів відвдячитися йому за великі політичні прислуги. Сенат, котрий мав потвердити сю номінацію, мимо того, що будучи зложений з републиканської більшости, мав силу зробити се, відмовився, бо проти Толберта свого часу йшли судові слідства за ріжні злочини. По 17 місяцях Толберт зрікся уряду.

Так навіть серед американського політичного бруду не міг вдержатися на верху чоловік, проти котрого піднесено судовою дорогою поважні закиди. Серед англійських політичних кругів справа булаби полагоджена далеко скорше, бо там, приміром, посол, проти котрого піднято поважні закиди, звичайно зрікається свого мандату та стає ще раз перед своїх виборців з прозьбою о поновний вибір, себто нембби перед суд народа.

Для порівнування з тим вистарчить подати факт з одної громади зпід Ню Йорку. Мала там відбутися сими днями вистава, яка, якби добре пішла, моглаб зробити богато розголосу українській штуці серед Американців. За влаштоване листави в сій місцевости взявся на нещасте один місцевий амбітник, проти котрого одно товариство лишень недавно підняло закиди спроневіряння товариських фондів. Результат роботи свого керманича був такий, що вистава місто розголосу для української штуки та українського народа принесла лишень неславу та великі грошеві недобори. Мимо меткої агітації керманича саля світіла пусткою: люди за нечесні вчинки аранжера збойкотували українську виставу. Колиб він самий розумів публичну справу на стільки, що не брався за публичну роботу, маючи нечисті руки, або якби серед українських громадян були люди з горожанською відвагою сказати такому чоловікови держатися осторонь від публичних виступів, українська справа малаби гарний місцевий доспіх.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

УСУНЕННЄ ОКЛАГОМСЬКОГО ГУБЕРНАТОРА.

Оклагомський стейтовий сенат усунув на основі свого права стейтового губернатора Волтона, котрий лишень до недавна був необмеженим паном всеї стейтової політики. Його засуджено на усунення з уряду за те, що він мав допуститися ріжних урядових надужить; він надуживав свого права помилувати злочинців, записував на державу свої особисті видатки, видавав на вибори більше, як на се мав право, касував лави присяжних суддів і такі инші зловжитки поповняв.

Межи закидами проти нього нема, однак, якраз того злочину, за який його справді покарано. Бо його усунено не за те, що йому закидується, а за те, що він непримиримим ворогом Ку-Клакс-Клена. Отсе був „злочин", за який Волтона покарано усуненням з уряду губернатора. Якби Волтон був приятелем Клена, то бувби він міг робити ще й не такі надужиття власти і ніхто не бувби проти нього за се виступав в такий драстичний спосіб.

Сенатовий суд зложений зі самих приятелів Клена. Се судили Кленсмени свого противника. Показали Волтонови свою силу, показали цілому краєви, що Волтон поповнив надужиття власти, а прецінь нікого в краю не переконали, що поступили справедливо. Американський народ знає, що Волтон в своїй боротьбі надужив своєї власти, але й знає, що суд над Волтоном був ще більшим насильством над справедливостю, як надужиття, за які його судили.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧИТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

СВІДОЦТВО ДОЗРІЛОСТИ.

Неслушна спроба „помирити" українську еміграцію з московською.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

На сторінках московської „републиканско - демократичної" газети „Дни", що виходить у Берліні, появилась цими днями (9. XI) кореспонденція з Праги, яка служить чудовим доповненнем до моїх останніх кореспонденцій про українську еміграцію. Автор московської кореспонденції, п. Григорій Раковський (прохаюсь не змішувати з Христіяном Раковським!), назвав свою статю дуже патетично: „Розсипана храмина". А пише він у ній таке:

„У бікучих хронікерських замітках з кілька разів мимоходом порушував питанне про ті ненормально й незвичайно прикрі відносини, які утворились у центрі еміграції — у Празі — між Москалями („русскими") та Українцями. Фактично навіть не можна говорити про „відносини", адже ці відносини зводяться до того, що між московською та українською еміграцією просто нема рішучо ніяких спільних точок. Тисячі людей, серед яких мало не 90% студентів, професорів, політичних і громадських діячів — одним словом, московська та українська інтелігенція — не стрічаються між собою, не балакають, наче між ними нема абсолютно ніяких спільних інтересів. Цілковите взаємне відчуженне спостерігається також у відносинах між представниками спорідненних, майже тотожних політичних течій, не виключаючи й соціялістичних.

„Це триває вже скоро два роки. Московський „Земгор" — українська Громадський Комітету; московське ОРЭСО — український ЦЕСУС; московська Академічна Група — й така сама група українська... Це подвійність, доведена до дрібниць, яскраво підкреслює ненормальність становища.

„Правда, треба взяти на увагу, що празькі еміґранти є пересичена політикою. Цілком природно, що між підкреслено-націоналістичним правим напрямком значної частини московської еміґрації та яскраво вираженим таким самим напрямком еміґрації української — трудно знайти спільні точки. Але-ж крім московських націоналістів і т. зв. „національних" обєднань, крім озлоблених українських шовіністів, які ненавидять усе, звязане з імям Росії — крім них істнує-ж у Чехословаччині соціяна маса московської та української еміґрації, яка має своє ясне виявлене національно-демократичне лише. Здавалося-б, що тут немали ніяких поважних перешкод до взаємного зближення. А проте по мітинґах у справі національного питання, улаштованих перед двома роками, Москалі та Українці майже цілком не стрічаються між собою на публичних зборах, та, наскільки мені відомо, й на приватних нарадах.

„Я тут не торкаюсь суті національного питання та всіх суперечок і розбіжностей, з ним звязаних. Та можуть розбіжности вже не такі великі? Може, тут велику ролю відограють коли не особисті непорозуміння, то в кождім разі суперництво ріжних політичних гуртків і партійних течій? Чи не повинна-ж тоді вмішатися в полагодженне цеї суперечки московська та українська громадська опінія? Адже, коли здійснилась „коаліція" в ріжних московських громадських орґанізаціях, то що-ж стоїть на перешкоді до утворення такої самої „коаліції" між однаковими демократичними елементами московськими та українськими?...

Сам того не хотячи, п. Раковський цею своєю кореспонденцією видав нашій еміґрації першорядне свідоцтво національної та політичної дозрілости. І даремне силкується він ослабити враженне від своїх власних слів, кажучи наприкінці, що „може тут відограє ролю суперництво ріжних політичних гуртків і партійних течій". Ні, не особисте, не гурткове й не партійне суперництво тут відограє ролю, а **засадниче становище української еміґрації.**

Деякі люде й навіть суспільні верстви мають ту щасливу властивість, що час минає для них безслідно. Саме про таких людей говориться, що вони „нічого не навчились і нічого не забули". Можливо, що московська демократія, іменем якої говорить п. Раковський, визначається цею щасливою рисою. Українська демократія — принаймні, та її частина, що живе на чеській еміґрації — нині показала, що час для неї не минув безслідно й що вона багато дечого забула, а ще більше навчилась.

Забула вона все танцювати від московської „демократичної" печі, все оглядатись на те, що скаже „старша" московська демократія, все бідкатись, як би, Боже борони, не захитався „єдиний демократ. фронт". А навчилась вона шанувати своє національне „я", покладатись на свої власні сили й передовсім — **не довіряти московській демократії.**

Так, не довіряти. Бо й ті труднощі, яких зазнала українська еміґрація на перших кроках її перебування на Чехословаччині, всі ті розмови, що, мовляли, „Українці й Москалі — це-ж одно", всі дрібні й великі уколи з боку гостинних Чехів, — це також було наслідком „братньої опіки" з боку демократичних Москалів. І — боїмось, на цім настоювати, але щось нам дуже здається, що й теперішний виступ п. Раковського має в основі не доброзичливість до Українців, а бажанне знов загребти „молодшого брата" під свою високу та мудру опіку. Щось той „молодший брат" занадто вбився в колодочки й вийшов на самостійну дорогу! Чи не можна-ж хоч шляхом „коаліції" знов забрати його в руки?

Українська еміґрація на Чехословаччині добре зробить, коли відповість холодною мовчанкою на залицяння московської демократії, яких передвістником є статейка п. Раковського. А за статійку все-таки спасибі! Не хотячи, автор нею видав нашій чеській еміґрації свідоцтво національно-політичної дозрілости.

Прага, 12. листопаду.

Радянин.

А. Ольшевський.

ЛИСТ ЗАСУДЖЕНОГО ДО БРАТА

(Присвячую чет. УГА. Мельничукови Степанови, розстрілянному Ляхами).

Брате!... засудили,
Завтра вже загину...
Мене молодого
Кинуть в домовину...

Нічого, я гордий!
Що згину за волю,
Не можу дивитись
На братню недолю.

Брате! Брате! — чуєш?!
Не побачу волі...
Пісня, слово рідне...
Згинуть у неволі.

Мене розстріляють,
В землю закопають...
А мої кайдани —
Другого чекають.

Чуєш? чуєш? — брате!
Пімсти сю наругу!
Убий! Заклинаю!
Клятого катюгу.

Як мене поведуть...
Прийди! Подивися!
Я згину геройсько!
Але я ти сталися!!

Прощай — у в останне
Хай тобі луне:
„Пімсти! пімсти! брате,
„Брат тебе благає!

Данціг-Лянґфур, 14. вересня 1923.

БРЕТОНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ.

„Внутрішня недуга" Франції.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Кожда з сучасних великих держав має свою внутрішню недугу. Має її також „прекрасна Франція" — на яку цілий світ дивиться як на одностайну національну державу.

На півдні Франції живуть Провансальці — нарід, по своїй мові й культурі близчий до Італійців, ніж до Французів. Провансальська мова в останнім столітті воскресла й відродилась до нового життя, особливо у творах найвидатнійшого провансальського поета Фредерика Міспіраля. Але по літичного характеру провансальський національний рух досі не набрав, і з цього боку „єдиний-неділимій" Франції поки-що не загрожує ніяка небезпека.

Далеко серйозніше стоїть справа з **бретонським** національним рухом. Бретонці живуть на півночі Франції й по своїй сторичній мові та культурі належить до **кельтського** племени — того самого, до якого належать Ірляндці. Бретонський національний рух прокинувся і дотепер можна сказати — на наших очах, але зразу набов виразно політичного відмінку.

У місті Рени, столиці Бретонії, вже третій рік видається щомісячний журнал "Бреіз Атао" (Бретонія назавжди!) — французькою та бретонською мовами. Видають його прихильники **незалежности Бретонії.** Журнал дуже гостро нападає на французький уряд, на духовенство та послів, користаючи з кождої нагоди, щоб підкреслити окремішність бретонського народу.

"Чи правдою є, — читаємо в однім з останніх чисел "Бреіз Атао", — що до Ландореку, парафії з бретонським населенням, призначено французького пароха, який першим ділом скасував проповіди бретонською мовою?"

"Чи правдою є, — читаємо там далі, що епископ Сен Бріє, маючи вибрати ректора для бретонського краю, навмисне вибрав такого, що не знає бретонської мови?"

А ось що пишеться в цім журналі про французьких парляментарних послів:

"Більшість наших парляментарних діячів знущається над вищими інтересами краю.

Вони проявляють цілковиту байдужність до всіх заходів од яких залежить моральні інтереси й будучність краю, його добробут, здоровля й завтрішне щастя. Вони над цим знущаються, не добачаючи тут виборних інтересів... Але в той день, коли бретонський нарід схоче знайти провідників, які б його орґанізували й повели на бій, ті посли зрозуміють, хоч і трохи запізно, до яких наслідків доводить опортюнізм".

Цікаво, як журнал освітлює історичні взаємини між Бретонією та Францією.

"Бретонія належить до Франції проти права. Аж до самої великої революції Бретонія протягом 12 віків на правах живого організму не переставала боротись проти сусідніх імперіялістів. Вона проливала свою кров, щоб не допустити на свою землю ані Англійців, **ані Французів.** Не з доброї волі Бретонія стала французькою, а тому вона нею стала, що р. 1488 по віках зусиль і років війни Франція розбила під Сент-Оден-до-Корме останню бретонську армію; тому вона нею стала, що р. 1492 Франція відібрала незалежність у нашого краю; тому — що р. 1532 Франція нас поставила перед **вибором:** пійти на знищение — або згодитись на зеднаннє; тому — що р. 1789 Франція нам зрабувала останню волю, шляхом несподіванки, обману й насильства. **Французьке панування довело Бретонію до занепаду.** Треба признати, що нема нині на світі нації, яка жила б у сусідного народу в стані більшого поневолення, ніж Бретонія під Францією"...

Останнє твердженне звучить трохи пересаджено, особливо як на наші українські обставини. Хай би Бретонці, скоштували московської чи ляцької неволі — якої б вони тоді заспівали?...

Дуже яскраво змальовує бретонський журнал культурні й національні наслідки французького панування:

"Соромно бути Бретонцем, бо зникла гордість своєї національности й нема чим відповісти на кпини й зневагу Французів...

"Соромно народитись на фармі й мати батьками рибалок та хліборобів, бо гнила Франція зруйнувала у нас суспільний лад, як вона його зруйнувала у себе, пригнобивши дух ремества, традиції, родини й рясн...

"Соромно бути Бретонцем і селянським сином, бо соромно бути здоровим, сильним, мати ідеали й шанувати маральність — бо нас обманужено"...

Яку ж мету ставить собі бретонський національний рух? Відповідь на це знаходитимо у слідуючій заяві "Бреіз Атао":

— Бретонські побірники, як би вони не називались і до якого б стану не належали, повинні присвятити всі зусилля тому, щоб **зробити край французькому пануванню** й привернути бретонський політичний статут, який дасть нашій країні можливість жити автономно.

Як бачимо, поки-що справа виглядає ще досить невинно, бо Бретонці наразі не йдуть дальше до того, до чого йшли перед війною де-які наші автономісти з Придніпрянщини, що вимагали привернення Переяславської умови. Та як наші автономісти зробились самостійниками, так при сприятливих умовах самостійниками можуть зробитись і Бретонці.

У кождім разі, "прекрасна Франція" ще матиме досить клопоту з цим новим рухом.

Мартин Гак.

З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Чоловік, що прибув недавно з Київа оповів мені м. и. таке: "Наука в руках ответів прибрала, як і все инше, каритурні вигляди. Обниження поваги науки в університетах дали такі вислідп, що самі володарі теперішньої Росії, коли потребують лічитися взивають лікарів старої дати, або заграничного. Виобразований в совєтськім університеті лікар, то поправді фельчер (практикант лікарський) а совєтський інжинір дорівнює щонайбільше заграничному майстрови. Висліди совєтської техніки такий, що донецький вуголь дає аж 45 процент попелу.

Контакт між російською, нашою і зах.-европейською перерваний. Від студента медицини нен жадається знання чужих мов. Тимсамим усі жерела европейської науки йому недоступні. Всетаки совєтські органи дивляться на це оптимістично. Пишуть, що "комуністична молодь гризтиме зубами граніт науки", а опісля будуть величаві вислідн...

Богато говориться про "електрифікацію України. Але лише говориться. Тому вже втерся щодо цього жарт: сло. електрифікацію дотепні люде назвали "електрофікцією".

Театральна штука совєтів, це щось у инших краях незвісне. Щоправда, дають ще часом пєси давних авторів, але найцікавіщою є пролетарська штука. Уставлять приміром акторів на сцені (наче дітей захоронці) і вони на команду виконують ріжні рухи. Ці рухи мають зображати зміст пєси. Так пр. виставлено "Кармавал". перерібка з повісти славного французького письменника Ромен Роляна. В театрі дають акробатичні штуки. Актори ходять на руках, на голові. "Бог літає в аероплянї" Треба тут для пояснення зазначити, що Бог і святі в совєтськім театрі то комічні постаті.

Поезія "пролєдарська" має кількох представників, котрі натягають свій талант до потреб хвилі. Редакції в початках містили богато "поезій" пів-анальфабетів. Тепер і їм це навкучилось.

Найвеселіще в цирку. Там стрінете політичну анекдоту, сміливий фарт, що викликає веселий, невимушений сміх слухачів.

На одному представленню в київськім цирку кльови приніс на арену три скрині. З одної вийняв якусь воскову фігуру і поставив на піску, з другої якийсь бронзовий відлив і також уставив. Одначе третю скриню годі відімкнути. Кльови надармо силується. Вкінці каже до публики:

— Він не хоче вийти! Зацікавлена публика кричить: Виходи!

Кльови знову силується, а потім каже:

— Алеж, бо я не знаю, що станеться, як він вийде... Може краще, хай він не виходить звісім.

Це ще більше інтригує публику: Виходи!

— Отже, товариші, — говорить кльови, кидаючи зором від партеру до горішніх сиджень — чи всі хочете, щоби він вийшов?

— Виходи! — реве публика. Кльови на силу відриває віко скрині і перед публикиє в мундурі, з усіми орденами стоїть... Микола II. — **Г. П.**

ВИЙШЛА З ДРУКУ
НОВА ТЕАТРАЛЬНА ШТУКА
„З ОБІЙМІВ В ОБІЙМИ"
Сценки з червоних днів 1920 року в галицькому селі.
В сій штуці виступає 22 особа.
ЦІНА 35 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати до:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

БОРОТЬБА З УКРАЇНСЬКОЮ КНИГОЮ НА УКРАЇНІ.

З Праги пишуть нам:

З одержаних тут відомостий видно, що большевики, які так рекламують свою культурну працю на українській ниві, у дійсности й далі провадять боротьбу з українською книгою. З листів поважних, заслугуючих на довіре людий видно, що „ніякі книги на Україну зза кордону не доходять, навіть академики не мають змоги одержувати книги. Доходять лише повідомлення про висилку книг, а книги або нищаться або повертаються з кордону назад".

На Україні забороняються нещадно українські книги. Заборонено всі твори проф. М. Грушевського, „Історію літератури" С. Єфремова і т. д.

Одначе при найтяжчих умовах учені й письменники не кидають, однак, роботи. Як повідомляється з Києва, там приватним заходом складено плян видання творів: Т. Шевченка (академічне видание), Ів. Франка, Ів. Левицького, Т. Мирного, Б. Грінченка, Ів. Карпенка-Карого, М. Кропивницького, М. Старицького та інших. Докінчується видание творів М. Коцюбинського. Намічено видати переклади найвидатніших творів з усіх часів і народів. „Але, — пише один видатний Киянин, — дійсність мимоволі привчає до скептицизму, й що більші пляни, то й скептицизм дужче ворушиться". Для прикладу наводиться такий факт. Друкується нині словник Академії Наук, який має бути на 40 аркушів друку. Отож уряд „за перший місяць гроші прислав, за другий — гроші спізнились, а за третій — і зовсім не прийшли".

Наскільки большевики боятьс язакордонної книжки, це видно, між іншим, з такого факту, оголошеного в останній книжці „Нової України". Для потреб антропольоґічного інституту в Києві було післано з Берліну, на прошенне одного з київських учених, німецьку книжку „Чотири роки серед людожерів". І хоч то книжка зовсім не про московських, а про африканських людожерів, проте її вже двічі повернуто з написом: „Не допущено".

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Англійський фінансіст Юнг, котрий виїхав до Польщі ратувати так фінансову ситуацію, вертає вже назад до Англії тому, що є неможливим зробити нонебудь з Поляками? Чи Ви знаєте, що ціці цигаретки можуть коштувати менше як Мюред, однак спробувавши раз Мюред, Ви зрозумієте чому Мюред суть найліпші турецькі цигарети у світі?

ОСВІТА НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Серед загального лихоліття, яке шаліє нині над українським народом, один лише маленький окрайчик великої української землі знаходиться у спокійному затишку...

Доля судила, що можність спокійного життя та розвитку в цьому затишку одержав саме край, що досі майже зовсім не знав волі, перебуваючи від довгих віків у чужинецькім ярмі.

Відділена від решти України природними та історичними межами, — майже забута, здавалася, засуджена на національну смерть — Підкарпатська Україна нині має умови життя й розвитку, про які инші українські землі тепер можуть лише мріяти. У злуці з чехословацькою республикою Підкарпатська Україна переживає нині ясні дні свого національно-культурного відродження.

Жвава праця йде на всіх ділянках народнього життя, в особливо ж прискореному темпі на поли освіти, де спадщина Мадярів особливо болюче мадярського впливання освіта не дає себе відчувати. В часах ра Підкарпатської Руси лише засобом скоршого і кращого мадяризування української народности. Українського народнього шкільництва мадярська влада цілком не допускала. До самого розгрому Австро-Угорщини не було для українського населення в межах Угорщини ані одної державної ні приватної середньої школи з викладовою українською народньою мовою. На ціле Підкарпаття у шкільнім 1913—14. р.р. з загального числа тисячі двіста елементарних шкіл було лише 44 школи конфесійного характеру, до яких була допущена українська мова... (Магяр Стат. Енконих 1914).

Загальний стан грамотности населення трьох жуп Підкарпаття з переважливою українською людністю від 1910 року характеризують такі цифри: цілковито неписьменних — 65,9%, вміло тільки читати — 1,4%, читати та писати — 32,7% (Магяр Стат. Козлеменіек U. S. 42 а 61.) Через шкільну мадярську політику українське населення Підкарпаття не тільки лишалося на жахливо низькому культурному рівні, але раз-у-раз тратило кадри своєї інтелігенції. Освіта в мадярських школах вела Українців інтелігентів, або до цілковитої мадяризації, або, у кращому випадку, до значного схилення національно-культурного світогляду та соціяльно-політичної думки. Мадярська школа штучно задержувала поступ українського населення в усіх ділянках його життя, вона то законсервувала на Підкарпатті явища, які вже нині разять нас, як чудні анахронізми. Якою середньовічною ставиною віє, між иншим, од спору, що ще й нині йде на Підкарпатті за мову, якою треба вживати у школах; "простої", чи "благородної" "руської", чи "русскої", правопис із "ъ" чи без "ъ". Освічених інтелігентів Українців (Русинів) на Підкарпатті є всього лише пара десятків душ.

Від часу з'єднання Підкарпатської України з чехословацькою республикою йде пляномірна праця над знищенням цих тяжких наслідків мадярської неволі. Висліди цеї, лише несповна п'ятилітньої праці на Підкарпатті, подало чесько-словацьке міністерство шкільництва та народної освіти у свому загальному звідомленні за 1922—1923. р. р. шкільний. Дані про середне шкільництво поміщені в „Зправах статнігу Ужаду статицкего Републіки"..

До цеї таблиці слід додати, що на Підкарпаттю є нині українських кляс і річників 47 із 1273 учнями; словацьких — одна кляса з 45 учнями, а мадярських — 14 кляс із 575 учнями.

За народністю учні зголосили себе: Русинами — 945, Чехословаками — 113, Німцями — 29, Мадярами — 617, Поляками — 22, й Жидами — 167.

За вірою учнів убло: риокатоликів — 363, греко-католиків — 1000, евангеликів — 72 чесько-словацької віри — 2, православних — 92, мойсеєві віри — 363, безконфесійних — 1.

Управа та вчительський персонал зазначених у таблиці шкіл складають:

У державних школах: 4 управителі, 1 керманич, 40 професорів, 27 професорів-суплетів, 6 контрактових професорів, 5 контрактових учителів, 1 гимнастики й 1 помічний учитель; жінок поміж ними 6.

У недержавних школах: учительських семинаріях: 2 управителі, 10 професорів, 3 професори-суплеенти, 1 вчитель гимнастики і 3 помічних учителі, 1 вчитель гимнастики і 3 помічних вчителі; жінок поміж ними 5.

Числа, наведені вище, як висліди такої недовгої ще праці, самі за себе промовляють. Отан і перспективи середнього шкільництва маленького Підкарпаття вже й нині такі, що мусять уважатися дамекою мрією для поверх двомільйонового українського населення величезних просторів Волині, Холмщини, Підляшшя та Полісся.

Бо там одна-однісінька приватна українська гімназія своїм напівприглушеним життям — дає надто пророчисте свідоцтво реалізовання "братнім польським народдом" свого історичного слав'янського месіянізму...

Т. Олесіюк.

КОЛЯДИ

і

ЩЕДРІВКИ

на

РІЗДВО ХРИСТОВЕ І БОГОЯВЛЄНІЄ

з додатком

Пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних.

ЦІНА 25 ЦНТ.

Замовляйте висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA"
83 Grand-Street,
Jersey City, N. J.

CUNARD

ХОЧЕТЕ СПРОВАДИТИ РІДНИХ З УКРАЇНИ?

24.406

російських пасажирів прийде сюди в біжучому році. Кюнард Лінія має свої бюра в Харкові, Києві, Одесі і других містах Европи.

Всі пасажири Кюнард Лінії суть спроваджені на корабель обслугою компанії цілком безплатно. Лінія Кюнард помагає своїм пасажирам дістати пашпорти і віза.

Пасажирам Кюнард Лінії не треба чекати, позаяк кораблі компанії відїзджають по кілька раз в тижни.

Шифкарти Лінії Кюнарда суть добрі для найскорійшої їзди у світі.

За інформаціями звертайтеся до корабельних аґентів або до

ціз або до:
CUNARD LINE
25 Broadway
New York

MURAD

THE TURKISH CIGARETTE

ТУРЕЦЬКІ ЦИГАРЕТКИ.

ТИСЯЧІ мущин днесь незнають вдоволення знаходячого з куренню турецьких цигареток. Сі мущини не пробували ніколи Мюред.

Мюред, ми є певні, переконають тих мущин о правдивім смаку турецького тютюну.

ПАЧКА МЮРЕД ВАРТА ТУЗИН ПАЧОК ДРУГИХ ЦИГАРЕТОК.

СУДІТЬ САМІ!

Порівнайте МЮРЕД з якоюнебудь цигареткою у світі.

Anargyros Витворці найлучшого рода турецьких і єгипетських цигарет у світі.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Шаґін-Ґерай

ОПОВІДАННЄ З 16-СОТИХ РОКІВ.

(8)

— Ти втікла від них?

— Не втікла, вуйко казали йти. Насамперед казали мені глядати грибів навкруги них, і, як знайду, принести їм. Я знайшла два і принесла. Наші варгові не боронили мені сего. Вуйко сказали потому, щоби я пішла за грибами троха глубше в ліси, але все так, щоби Татари могли бачити мене. Я знов принесла пару грибів. Вуйко взяли грибі і наторгали, що замало. Але, грималоч, кліпали очима, що вони так, жартують. Казали йти ще раз, але вже будь то би на гриби. Казали йти лісом, все до сонця. Як знайду з ліса, казали, буде степ. Там будуть чабани татарського улуса, наших сусідів. Вуйко казали, щоби я чабанам розказала, що з нами сталося, де ми, де коні опришків, та що в ночи прийде більша їх сила і вони наскочать на нашу хату, на наших сусідів. Потому казали вуйко, щоби я вернула з кількома грибами.

— Чабанів нема.

— Нема? Деж я їх знайду?

— Тобі вже не треба йти до них, пійшов мій товариш, Гарасим.

— Гарасим, мій молодший вуйко?

— Твій вуйко.

Дівча сплеснуло в долоні.

— Тепер я вже не боюся.

— Знайдеш дорогу назад до вуйка Ільки?

— Куди я йшла, кидала на дорогу листочки клену, або обломлювала вітки кущів, як які були по дорозі. Так приказали мені робити вуйко.

— Отже вертай до вуйка і скажи, щоби не журився, бо ти говорила з його приятелем. Я і вуйко Гарасим обороню вашу хату і вас всіх освободимо.

Дівча вже хотіло бігчи назад.

— Погоди. Занесеш щось від мене вуйкови і Максимови... за пазухою. Але передай так, щоби опришки не бачили. Вмієш бути обережною?

— Умію, умію.

— Сядь тут, зараз верну.

Богдан пішов до коний. Вийняв з бесаґів дві запасові пістолі, троха пороху, пару кульок і два ножі. Все те приніс до Саіди. Порох, кулі і пістолі всунув Саіді за пазуху і доклав два гриби.

— Іди так, щоби ті гриби троха виставали з запазухи. Як опришки побачать, що пазуха повна, то не будуть зазирати, що таке маєш за пазухою. Будуть гадати, що то всьо гриби. Ножі возьми в запаску... Так. На них поклади гриби. Як нещастє схоче, що тебе опришки приловять з тою зброєю, то скажи, що ти знайшла в лісі. Як би спитали де, то приведи їх сюди і скажи, що тут, в тім місци, де тепер стоїмо. Затямиш все, що чуєш?

— Затямлю.

— Поцілуй мене, бо й я твій вуйко, і вертай. Але розказуй і роби всьо так, щоби опришки не чули ні не бачили... Ага! Ти мала чабанам сказати, де стоять коні опришків. Скажи мені.

— Ми сидимо над поточиною, що випливає з жерела на краю ліса. До коний треба йти від нас горі поточиною. Вони коло жерела. Вуйко казали, що чабани знають, де це місце... Що знайдуть коні і нас.

Богдан попілував Саіду в щоки.

Саіда пішла повагом назад, розглядаючися за грибами.

— Я зробив дурницю, — подумав Богдан, коли Саіда щезла в кущах. — Я тут маю, або Гарасима дожидати, або ждати на стовп диму в степу. Ануж Татари знайдуть у Саіди контрабанду і вона, як я казав їй, приведе їх сюди? Мені не можна тут лишитися.

Богдан пішов до коний, відсилив їх від берези і повів на инше місце. Таке, щоби з него видіти степ з могилою і приступ від ліса до того місця де балакав з Саідою. Коли би Гарасим вертав, мусів би прийти попри него. Богдан сидів так ще яку годину.

— Мабуть верне, або також попіав в татарські лика, коли до неї пори не дає знаку з могили, — думав.

Богдан вже хотів лізти на дуба, в надії, що з його вершка побачить щось більше, коли кількадесять кроків перед ним заволітався буян. По хвили з буряну виринув Гарасим. Також кілька кроків за Гарасимом буян волітався.

Гарасиме, я тут! — сказав Богдан півголосом.

За Гарасимом з буряну вийшли два Татари. Всі три приступили до Богдана.

— У воздусі щось висить — промовив Гарасим. — Руїнники мабуть вже тут. В улусі розказали мені, що мій стрий і ще дехто з його сусідів були на празнику в Бакши. Він і сусіди відїхали домів вчера в полудне, але иншими дорогами. Сусіди вже вернули, стрийка з жінкою, донькою Саідою і погоничем ще нема. Сусіди, що вже вернули, розказували, що хтось з Бакши бачив татарський чамбул з трема польськими райтарами.

— Вони тут, в сім лісі.

— Хто?

— Всі. Татари, райтари, Ілько Дрига, його жінка, донька — як Оришка його донька, — Саіда і погоничі Максим. Вони в сім лісі, всі в купі.

Богдан розказав Гарасимови про свою стрічу з Татарочкою Саідою. Гарасим показав на Татар, що з ним прийшли.

— Сі Татари з улуса, про котрий я згадував. То сусіди стрийка. Їх звуть савранськими Татарами. Вість з Бакши наполохала їх і тому ми не бачили тут їх овець. Зігнали до улуса. Я двох взяв з собою... Шкода, що не більше. Думаю, нехай один верне до улуса і прийде сюди з всіма, що володіють збрую. Ворогів окружимо, мусять здатися.

— Вирізавши полонених... Треба инакше взятися за діло. З того, що мені сказала Саіда, виходить таке: Вони ждуть на більшу силу, щоби в ночи неожидано вдарити на вашу оселю. Тут їх пятнацять. Дванацять Кримців і три польські райтари. В ночи вони лишать коло полонених тільки сторожу з двох, трех. Прочі підуть грабити і руйнувати оселю. Тоді вистане невелика сила, щоби полонених увільнити. Або й вони, маючи ножі і пістолі, самі увільнять себе. Напасники не будуть знати, що їх намір нам відомий, отже при помочи савраських Татар не лиш відібемо наскок, але й всіх дістанемо в наші руки. Їх не буде велика сила. Силкуючися наскакувати на оселі неожидано, ходять малими чамбулами. Безпечно не буде їх більше, як пятьдесять.

— Отже відкладаємо до ночи?

— Так думаю. Савраських Татар треба поділити на дві пайки. Одна обсадить хутір Ілька і взагалі оселю, щоби непрошених гостий гідно привитати. Друга часть засаде за оселию так, щоби на напасників вдарити з заду. Сю обороню і сю засідку ти мусиш наладнати, бо ти знаєш місце.

— А що буде з полоненими?

— Коли часина їх сторожів відійде, я сам висвободжу їх. Хиба лиши мені, до помочи сих двох, що прийшли з тобою...

...Ади!... Іде...

— Хто?

— Саіда.

— Справді Саіда.

Гарасим хотів бігчи до неї. Богдан вхопив його за ногу і задержав.

— Може за нею йде ворог? Підожди...

Саіда станула в місци, в котрім раньше зійшлась була з Богданом істала роззиратися. Ступила пару кроків вперед і вернула на те саме місце. Хвилю постояла і сіла. Хоч як пильно Богдан вдивлявся в сторону, звідки прийшла Саіда, не помітив нічого підозреного.

— Воздух чистий, — сказав Богдан, — іде до неї.

Гарасим всунувся в кущі і за хвилю замена Саіда обняли його шию.

— Вуйку! Я так довго не бачила тебе... Де твій приятель, що тут був?

— Не йде хто за тобою?

— Вони за мною й не кивляться. Гадають, що я лиш гриби збираю. Де приятель?

— Ходім до него.

Взяв Саіду за руку і прийшов з нею до Богдана.

— Ти, дитинко, чого знов прийшла? — спитав Богдан.

— Вуйко Ілько казали. Дякують за пістолі і ножі. Переказують, що точно середупвночи при нас лишиться тільки три вартові. Всі инші підуть руйнувати хутір стрийка і його сусідів. Вуйко Ілько питають, що йому дітки?

— Перекажи вуйкови, — сказав Богдан, — що опівночи, відійдуть опришки, чи ні, прийде поміч. Як кільканацять кроків від него закумкає жаба і зараз по тім з другої сторони обізвеся сич, нехай порозтинає путі і жде на решту. Своїм хутором нехай не журиться, бо є такі, що оборонять. Іди!

В ночи стали з улуса виходити поодинако Татари за Татарином. Кождий прокрадався обережно до християнської оселі, де їх дожидали газди хуторів. Кождий хутір, що вже мав по кількох своїх власних оборонців, дістав ще пару оборонців Татарських, порозміщуваних так, щоби був боронений приступ до хутора. Передупвночию в оселі запанувала мертвецька тишина.

В лісі о тій самій порі панував гамір. Прийшла сотня кримських Татар, під проводом якогось мурзи. Кождий Татарин, окрім верхового коня, мав ще одного або два вючаки на добичу. Разом пятьдесять коний вже було обвантажених добичию. Мурза побалакав з отаманом ватаги, що полонила Дригу з родиною, забрав цілу ватагу, подишаючи тільки перевантажені добичию коні з трема вартовими і вийшов з ліса в степ. Обійшов улус Савранців, розкинув своїх людий в довгий каблук і став ним обступати оселю. З трема Татарами ітрема польськими райтарами лишився перед оселию під великою липою. Його Татари лишили тут всі свої коні і пішки підступили близше під оселю. Умовилися так, що вдарять на хутори аж тоді, коли стане горіти оборіг на обійстю Дриги. З усіх сторін оселі Кримці стали по два, три, вступати в улички і зупинялися під хатами, дожидаючи знаку. Під оборіг Дриги підійшов Татарин і став роздувати грань в гленчику. Не докінчив роботи, бо стріла, що вилетіла з лука Савранця на оборозі, застрягла в його горлі. Савранець свиснув. З вікон, з дахів, зза плотів посипалися стріли. Кримці, що не попілені стрілами, на хвилю остовпіли. Очуяли аж тоді, коли скрізь стали гукати мушкети. Недобитки зараз зміркували, що народ оселі знав про намірений наскок і добре приготовився. Не було иншого ротунку, як втікати. Але, що всі мусіли втікати улицями обсадженими оборонцями, мало хто видобувся з оселі в степ.

Мурза, котрий зліз був з коня і сів під липою, почувши мушкетні стріли, схопився і сів назад на коня.

— Погано! Спішім помагати нашим! — крикнув і... звалився з коня, бо в його плеці вбилася стріла. Два Татари похилилися над ним і впали на него, також поцілені стрілами. Третий Татарин і три райтари задеревіли.

— Хиба який чорт сидить на дереві? — замітив один райтар, глянув в гору і заревів нелюдським голосом, бо стріла вбилася в його око.

Два райтери і один Татарин потисли коні і пустилися чвалом в сторону ліса. Туди гнали деякі з тих Кримців, котрим пощаланило видобутися живими з оселі. За ними вже гнали оборонці.

Коли мурза вивів з ліса свою ватагу, Ілько Дрига і його родина лежали так сильно і штудерно повязані, що їх побіг був немислимий. Обережний бурзе й Саіду казав звязати. Вартові сиділи при огни, й не дивлячися в той бік, де лежали вязні, бо не знали, що під мохом між Дригою і Максимом ножі й пістолі.

— Вуйку, — шепнула Саіда.

— Я виймила руку... Зле звязали.

— Коли так, то можеб ми не ждали, аж прийде наш поратівник? — спитав Дрига пошепки Максима.

— Коби тільки вільні руки, я сам справивсь би з тими трема, — відповів Максим.

(Дальше буде).

ПОСЛУХАЙТЕ НЕЗРІВНАНИХ СПІВАКІВ

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ

та їх славного кондуктора

АЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

Сего року Хор сей має нову програму та викликує більшу сензацію як передше.

ПОСЛУХАЙТЕ ТАКОЖ СЛАВНОГО ЧЕЛІСТИ

ЄВСЕЯ БІЛОУСОВА

котрий виступає як соліст:

ХОР БУДЕ:

Середа, вечером, 28. пад., Butler, Pa., Senior High School Auditorium
Четвер, вечером, 29. падолиста . . . . . Pittsburgh, Pa., Carnegie, Hall
Пятниця, вечером, 30. пад. . . New Castle, Pa., Ben. Franklin High Aud.
Суботa, вечером, 1. грудня . . . . . Youngstown, Ohio, Wood-Rayen
Недїля, пополудни, 2. грудня . . . . Cleveland, Ohio, Masonic Temple
Понедїлок, вечером, 3. грудня . . . . . Detroit, Mich., Arena Gardens
Вівторок, вечером, 4. грудня . . . . . Toledo, Ohio, Coliseum
Четвер, вечером, 6. грудня . . . . Lansing, Mich., Prudden Auditorium

СПЕЦІЯЛЬНИЙ КОНЦЕРТ В НЕДЛЮ ПОПОЛУДНИ 16-го ГРУДНЯ

CHICAGO, ILL., ORCHESTRA HALL.

Не пропустіть нині послухати сего Хору коли він є у Вашім місті!

ЧИМ ПОЯСНИТИ?

Чим пояснити факт, що декотрі Українці добре заробляють та мають успіх в життю, а другі не знають сего. Люди знаючі англійську мову мають лишний успіх як ті, що не знають його. В Америці все залежить від знаня англійського язика. Після нашої легкої системи Ви навчитесь його протягом 3 місяців почтою. Пробні лекціі і подрібности висилаємо за 10 цнт. грішми або марками, можна і канадійські. Адресуйте: 29-33

First American Preparatory School,
Dept. 46, 210 W. 147th Street,
New York, N. Y.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Емальовані з золотим витиском

ПО 5 ЦНТ. ЗА ШТУКУ

можна набути в:

"SVOBODA"
83 Grand-Street, Jersey City, N. J.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТАМС, В. ВА. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 26 повідомляє, що річні збори відбудуться в неділю, 2 грудня в домі Івана Пелиха під ч. 85. Проситься всіх членів, прибути на збори бо є важні справи до полагоди. Буде вибір нового уряду, справоздане з цілого року і також буде приймати нових членів без вступного. Невнившійся член заплатить кару 1 дол. — Ф. Солоденко, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 повідомляє, що річний мітинг відбувся 10. падолиста на котрім вибрано слідуючий новий уряд: Т. Карпляк, предс.; О. Станкевич, з. пр.; П. Костяк, п. пр.; Ф. Мікитюк, р. секр.; О. Рудий, кас.; Н. Олещук, заст. кас.; Т. Ясенович, А. Нічай і Е. Онищук, контрольори; В. Гавришків, С. Ковляновський і М. Семчишин, дозорці хорих; Т. Янга, дверник; І. Синільний, Е. Парійчук, М. Спіяк, Д. Грабінський і В. Біжак, протести; Г. Буловський, капітан; І. Лотоцл і Н. Романюк, хорунжі; В. Гавришків, О. Станкевич, П. Олещук, В. Шайнога, І. Гавришків і В. Біжак, комітет похоронів. — В. Гавришків, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться 15. грудня о годині 6. нечер в українській гали при Барбон ул. На сі збори повинні явитися всі члени, бо є дуже важні справи до полагодження. Також буде набиратися новий уряд на 1924 рік, котрий нечиться, заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Каплун, предс. В. Топольський, секр.

СЛИКВІЛ, ПА. Бр. св. Івана Хрест. від. 126 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 16. грудня. На порядку нарад буде вибір нового уряду і багато інших справ до полагодження. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1.50 дол. — М. Богонос, пр.; Т. Ловшинський, секр.

ЛЕРБІ, КОНН. Тов. Запорожської Січ, від. 23, повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 2 грудня в цілковій гали під ч. 139 Мейн ул. На порядку нарад буде вибір нового уряду і багато інших справ до полагодження. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Жук, предс.

БЕНТЛЕВИЛ, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 109 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 16. грудня в домі Ігнатія Ілгали при Мейн ул. На порядку нарад справоздане касове і вибір нового уряду на 1924 рік. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Зазуля, пр.; Голанка, секр.

ПОРТЛЕНД, ОРЕГОН. Тов. Івана Франка, від. 92 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 2 грудня в домі під ч. 822 Монтана Евню. На порядку нарад суть важні справи до полагодження і приймане нових членів без вступного. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Грущак, предс.; Ф. Вірійовський, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 9. грудня в Кушінґс гали під ч. 24 Сентрал Евню. На порядку нарад буде вибір нового уряду на 1924 рік, обіраніє місячних вкладок і інші справи до полагодження. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 2 дол. — І. Окушко, предс.; І. Пелех, секр.

ВУДГЕЙВЕН, Л. АЙ., Н. Й. Тов. Вільна Україна, від. 200, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що згідно з уквалою послідних звичайних зборів, річні збори відбудуться в неділю, 9. грудня о годині 1. попол. в під. самій гали як звичайно. Обовязком кождого члена є явитись на цих зборах, понеже буде вибір нового уряду на рік 1924. Пригадуєся також членам, довгуючим за невиплачення надоженнів на них уквалою Т-ва кар, щоби їх вирівнали на початку зборів, та тим самим щоби відзискали право голосу, та кандидатури на новий уряд. Кандидатурна ціна підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. — Д. Безкинович, предс.; В. Шпак, секр.; Д. Каспер, кас.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Отсим подається до відома членам бр. св. Василія, від. 146, що на 1924 рік вибрано слідуючий новий уряд: І. Дячунин, пр.; Т. Іванко, кас.; Г. Косина, секр.; І. Цінбайстер, з. пр.; І. Попіль, заст. кас.; І. Ілярович, контрольор; Н. Стек і Н. Ґудар, контрольори.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Івана Хрест. від. 34, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 16. грудня в церковній гали о годині 2. попол. На порядку нарад справоздання з цілого року і вибір нового уряду на 1924 рік. Кождий член має явитись на сім мітингу. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — М. Запотічний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. о. Николая, від. 341 повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 9. грудня зараз по Службі Божій в церковній гали. Буде звіт контрольної комісії і урядник, вибір нового уряду на 1924 рік. Кождий член повинен явитись на мітинг. Невнившійся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол.

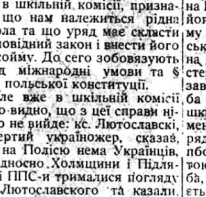

ПОСПІШНА ЇЗДА НА
І З УКРАЇНИ

La Savoie	Dec. 1
Suffern	Dec. 11
Paris	Dec. 12

По всі дальші інформації голоситься до місцевого агента Французької Лінії або офісу компанії
19 STATE ST., NEW YORK CITY.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Москві вислала як свого аґітатора на Україну славного шпига з бувшої австрійської поліції, котрий тепер служить большевикам? Чи Ви знаєте, що коли курите турецькі цигарети Мерел, Ви курите чай цілий 100% чисто турецький тютюн?

БОЛГАРСЬКИЙ ЗІЛЬНИЙ ЧАЙ
(Знаним передтім Кровний Чай)
Вживайте його торічним перед станком
До ВБИТТЯ ЗАХОЛОДЖЕНЬ
До віджиливлення утроби
До правильного дїлення кишок
Болгарський Зільний Чай складається з чистого зілля. Поправляє кров та помагає вдержати Ваше здоровле.
Придаєся всюди; аптиками.
або асекурованю почтою, 1 коробка фамілійна пачка $1.25, або 3 пачки $3.15, або 6 пачок $5.25. Адресуйте: H. H. Von Schlick, President Marvel Products Company, 29 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. 58,77

В КОЖДИ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРО
THE NEW JERSEY ZINC CO. (OF PA.) ФАБРИКИ В PALMERTON
КОЛИ ШУКАЄТЕ СТАЛОГО ЗАНЯТТЯ
З НЕСОГРІШОЮ ПЛАТНЕЮ
РОБІТНИКИ — 9 ГОДИН ДЕННО
ПАЛЯЧІ У ФОРНЕСАХ — 8 ГОДИН, З ШИХТИ ДЕННО.
Знамениті життєві обставини. — За мешкання від $8 до $16 місячно.
Школи церкви, ярки і т. д.
THE NEW JERSEY ZINC CO. (OF PA.)
PALMERTON, PA.

ВІЧЕ У ЛЬВОВІ

(З львівського „Діла").

За ініціятивою Народньої Організації відбулося в неділю 21. жовтня, у великій салі Народнього Дому всенародне віче, на якому посли Козіцький та Хрущький зложили посольські справоздання.

Віче говорив привітною промовою посол Козіцький, покликуючи на секретаря пса. І. Ліщинського, проф. М. Бабина і д-ра Ст. Біляка.

Опісля забрав голос посол Хрущький і представив ядерно наші кривди на полі шкільництва та діяльність в тій справі Українського Соймового Клубу.

Зміст промови пос. Хрущького.

Вже 23. II. ц. р. вніс Клюб внесок в соймі в справі українського шкільництва в Холмщині, Підляшу і Поліссю.

Після розглянення сього внеску в шкільній комісії, признано, що нам належиться рідна школа та що уряд має скласти відповідний закон і внести його до сойму. До сего зобовязують уряд міжнародні умови та § 109. польської конституції.

Але вже в шкільній комісії було видно, що з цеї справи нічого не вийде: кс. Лютославскі, отвертий українофоб, сказав, що на Полісю нема Українців, а відносно Холмщини і Підляшша і ППС-и трималися погляду кс. Лютославского та казали що треба найперше доказати, що там є Українці (sic!). Польські часописи негайно піднесли крик, що „рдзєнє польскі краю Українцы зукраінізоваць", промовляючи промови українських послів.

Другий внесок в шкільній справі торкається перейняття приватної української гімназії та заснування учит. семинарії на Волині на державний кошт.

Тут вже сам уряд на підставі урядової статистики признає, що на Волині живе коло 80% Українців, а 14% Поляків. Що числа шкіл то знов Поляки мають 600, а Українці 449 і то в більшій части на папері або в дійсности утраквістичних. Кс. Лютославскі кричав що то й сього Українцям за багато, бо й на Волині Українців нема. Та з сього вже сміялися й посли з Пяста, які тоді належали ще до лівиці.

Вкінці рішено, щоби порозумітися з буджетовою комісією, чи будуть фонди на удержання тих шкіл. З обох згаданих комісій виділено підкомісії і вони на спільним засіданню мали рішити, які школи уряд має перейняти на державний етат.

На це правиця внесла зі своєї сторони тисячі петицій на удержавлення польських шкіл. Дальший внесок, в ширшім розмірі реферував на засіданню комісії пос. Козіцький та подав такі факти, що ніхто не міг взяти уряду в оборону, а саме:

1) беззаконне усування учительства з посад,

2) безпідставне переношення учительства в инші повіти,

3) польщенне істнуючих українських шкіл,

4) забирание інвентаря з українських шкіл до польських,

5). забирання будинків українських шкіл для польських.

Одначе польський уряд не дав в цих справах навіть ніякого пояснення.

Внесок Українського Клюбу на Комісії з 23. II. дочекався що його поставлено на пленум сойму аж 23. IV. Анальогічні польські внесення ставиться зразу на другий день. Тодішний міністер просвіти Лопушанський сказав, що тепер цеї справи не треба рішити, аж вийде закон про шкільництво для національно-меншостий, що щиц-завтра урядом предложиться в соймі пбоект такого закона, а зрештою: українських шкіл не треба, бо населення їх не домагається, тільки самі посли! Перед феріями п. Прилуцький (Жид) домагався, щоби уряд вніс ще перед відложенням сойму, закон про школи для меншостий, але правиця сказала, що буде голосувати проти поладнання цеї справи перед феріями.

Мін. Гломбінський заявив українським послам, що закон вже давно був би предложений, та тільки... Жиди роблять труднощи, бо одні домагаються жидівської мови викладовій, другі ігу жаргону, а треті польської, та радив, щоби... закладати приватні українські школи.

Щодо університету, то він Гломбінські — є тої думки, що Українцям належиться університет, але в ніякому разі не у Львові, бо це довело би... до „вальк народовєльсьових".

П. К. кінчає зазивом до самооборони. Промови обох послів зібрані нагороджували довготривалими оплесками.

Інтерпеляції.

П. Гнатюк забирає голос в справі переслідування українських високих шкіл: Українську молодь на вищих українських школах арештують разом з професорами. 17. ц. м. впав ком. Поточни на виклад хімії, 18. с. м. на виклад фізики, 19. с. м. на виклад професора Холодного. Арештовано студентів і професора Холодного. Дня 19. с. м. завізвано на поліцію голову Тов. Ім. Лисенка, рад. Дрималика. Директор поліції Райлендер, мимо заяви голови, що сали, в якій був виклад, є винайнята д-ром Панчишиним, загрозив, що як ще раз там відбудеться виклад так розвиже Товариство.

Ред. М. Струтинський зображує переслідування української преси. В українській пресі конфіскується навіть передруки з польської опозиційної преси, не тільки варшавської, а й галицької. Що більше: конфіскується передруки з української преси з перед року. Для „Діла" заведено превенційну цензуру. Щоденно рано сидить в друкарні агент поліції і пильнує, щоби число не пущено на машину, доки не прийде конфіската з цензури.

Дальше промовляли: п. Пінькіз в справі 4.000 зльокавторовних службовиків; п. А. Мадецький в справі скасування слова „український" і в справі таборів інтернованих в Щепюрові та Стшалкові, де ще й досі караються люди; др. Ст. Біляк в справі заборон з боку поліції відбувати віча (дир. пол. Райлендер мотивує заборони тим, що віча скликує інс. Ліщинський, а він є „врого успосібіонм"!), та в справі розвязування з боку поліції дозірочних нарад на основі 2 § без подання причин; інс. Ліщинський в справі безправного розвязання „Взаїмної Помочі" і переношування Українців-учителів на Мазури; п. Сенюта в справі введення утраквізму в уч. семінарії і в справі замкнення здорової школи шправ у Львові; п. Кашубинський в справі переношення, які робить польський уряд Українцям лікарям, що поскінчили студії за границею (каже ще 3 роки студіювати на польськім університеті); п. Беднявський в справі останніх безпідставних масових арештувань у Львові і на провінції.

Віче ухвалило цілу низку резолюцій, а між ними отсю:

„Українці міста Львова, зібрані дня 21. жовтня 1923 на справоздавчім вічу пп. Козіцького Хрущького уважають розпорядок польської шкільної влади, яким заборонюється в українських школах уживати слова „український", як страшний поличник кінець українському народові. Являємося частиною великого 40 міл. українського народу і своєї назви не дамо собі видерти нікому!".

ST. LOUIS, MO.
В НЕДЛЮ, 2. ГРУДНЯ 1923
— відограєсь
ПАН ШТУКАРЕВИЧ
або
ОКАЗІЯ, ЯКОЇ НЕ БУВАЛО
В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ
(corner Dolman & Hickory Streets)
Початок о 7. годині вечером.
Сердечно запрошаєсь. 77-78

В КОЖДИ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

Б. Т.

„В ВОЛИНСЬКІЙ, ТИХІЙ СТОРОНІ..."

Історичне оповідання з кінця XVIII. століття.

(Докінчення).

(12)

Коли Василь уявляв собі свою будучину, то вона являлась йому мрачною. Чи висвятять його? А коли висвятять, то чи одержить він парохію „презенту" від якогонебудь пана-патрона? Та такі запити він мусів відповісти собі заперечуючо. І недивниця: вінжеж належив до семї, що попала в неласку, до семї „злочинця, зрадника держави"!

Кілька днів пізнище прийшов до Василя несподівано Ковальчук.

— Здорові були, пане Василю!

— Здоров, приятелю!

— Знаєте, в Іванівці вже господарює Дзюса!

— Хай собі господарює. чорт з ним!

— Що ви думаєте робити з собою? Хочете кончє в цій проклятій країні загибати?

Василь здвигнув раменами і мовчав.

— Ось що я вам скажу — говорив Ковальчук щепотом, щоби ніхто инший не почув: — Ідіть зі мною за кордон, за Дніпро, „на слободу". Там дають людям землю, худобу на довгі літа з полекшами. Нас ще богато. Нам уже не в терпець: грабежі, жорстокі побої, тюрма і инші знущання над невинним народом і вкінці ще колихатися на шибеницї. Цих шибениць цілі ліси стрічать уже. Навіть Господу Богу не можна по нашому молитися в церквах. Гине наша українська віра! Ми мусимо втікати з цієї содоми! Бог зна як буде ним по тамтому боці, хай буде инакше — гірше як тут не буде!

Василь Сокільський мусів признати, що Ковальчук говорить правду.

Кожен чоловік привязаний до батьківської землі. З рідною хатою, з рідними сторонами вяжуться милі спомини з молодих літ, наповняють серце любовю, але ненависть, яку стрічаємо майже на кожному кроцї, зневага і переслідування виганяють цю любов, а на її місце поселяється огірчення. Василь Сокільський згодився з Ковальчуком.

Ще цьогож дня вечером Сокільський із жінками і Ковальчуком, зоружившись зброєю, пістолями, покинули Рівне. Ішли пішки, полями і заглубились у великому лісі. Звізди ледве мерехтіли на темному небі. На поляні, зарослій лісним Гущівником, вони стрінули громаду людей кожного росту і пола, по більшій части мужиків. Одначе були між ними і ремісники, і люде вільні, грамотні. Всі вони нещасливі: „всі вбитих" державних зрадників", що за це перетерпіли побої й тюрму. Боялися попасти в руки катів. І взагалі були це люде, що бажали свобідного, людського життя, рішилися кинути Україну, якій судилось бути під Польщею, й іти хоч би, як то кажуть, у світ за очі.

В ватазі стрінулись Сокільські з Катрусею і з старим бандуристом-гайдамаком.

— Здорові, панно Галю, і ви з нами?

Ганна вказала на Василя:

— Ось мій чоловік.

— Даруйте, — оправдувалась Катруся — я й не знала? Гарно, ми вас не кинемо. Прав да, ви нас візьмете до себе?

Ганна щиро обняла і цілувала Катрусю й привіталася з бандуристом.

Ковальчук проводив гуртковий. Коли серед темних сосон засяв місячний серп і стало видніще, він приказав:

— Тепер, люде божі, гайда, пійдемо! Та тихо, смирно, нічого не говорити і люлок не курити, не оставати позаду а держатися купи.

Він ступав попереду: один місцевий чоловік, що знав усі лісні стежинки і пристав до збігців, був провідником. Одначе Ковальчук мав усе його на оці, щоби боронив Боже, не було зради. Тряпалась у часи, що мужик на мужика, за гроші або навіть за кварту горівки, оклеветував і видавав свого чоловіка на шибеницю.

„Люде божі" зоружені дрючками і косами (у декотрих були і рушниці) підняли свої клунки з харчами й усякими речами; жінки позавдавали собі на плечі діток і громада, дучи гуськом, стала пробиратися лісною гущавиною.

Ішли як військові на війні: сторонили від головних шляхів і осель, амли своїх розвідчиків, у них були передні стежі і задня сторожа; вистерігались непотрібної стрічі з міліонерами, яких обовязком було довити збігців, відпочивали за дня а мандрували нічию.

Постановили шукати місця переправи і хоч би й силою заняти човна. Нащастя обійшлося без цього. В цю пору білоруські сплавники сплавляли богато дерева на південь Катеринослав, що тоді саме будувався. На них кликнули з берега, щоби пристанули. Вони причалили і забрали збігців на свої поромн.

Коли збігці почулися безпечними на свобідних, жвавих филях Дніпра — впали на коліна, хрестились, клали поклони і дякували Богу за спасіння.

Василь Сокільський із семєю Ковальчуком, Катрею, старим бандуристом і ще кількома збігцями залежались у Чернігівщині. Инші попрощавшись зі сльозами в очах із своїми товаришами недолі, може, бути на все, відправились поромами далеко за Київ, з надією зажити спокійно на „слободах".

В околицях Королівця Сокільський одержав більший хутір по козацькім сотнику. Прикупив іще землю від одного сусіда-шляхтича. Шляхтичі цей, як лише одержав гроші, негайно утік до Польщі. Тут Сокільський розгосподарював, побудував новий дім і приньому капличку. У ній молився за спокій душі свого добродія Городинского і невинно страченого Поляками о. Олександра. Ковальчук був у нього старостою, а старий гайдамака-бандурист пасішником. Йому в степі під ліском розвели пасіку і хатчину. Тут був старець як у себе дома і доглядав „божої мухи". Свій новий хутір назвали „Іванівською Слободою."

У Сокільських були вже і діти. Їм жилося добре, ласка божа була над ними. Василь був здоров і веселий. Лише деколи це мігі забути своєї тяжкої обиди, хоча не згадував про неї. Завважували, що він, коли вдивлявся на захід, робився похмурнішим: лише його бачили, чоло морщилось і очі іскрились. Тоді ніхто, навіть сама Ганна не важилась говорити з ним, поки не пройшла хмара.

Кінець.

ФАРМИ!
ФАРМА ПРО ПРОДАЖ.
Фарма 225 акрів, 100 акрів чистої корної землі, сад з 700 овочевих дерев, яблок і грушки, 150 старих овочевих дерев, сливки-ґрушки, дім з 16 кімнат разом з умебльованим, 6 других забудовань, 3 милі від великого міста, миля і пів від місточка, школа 7 блоків від фарми, 18 дійних корів, 3 дворяних тільних яловок; $350. місячного доходу за молоко, 2 молодих коні, автомобіль, фармерська машинерія і тульиа, 83 курей, 250 бушлів корн, 100 бушлів бульби, 160 бушлів яблок, 10 бочок сайдр, 3 бочки вина, бочка капусти, бочка огірків, бочка помелітів; на $100 „ажель" в слоїках. Ціна $8.500, готівкою $2.500, решта до ладу. Адресуйте: F. BLANOWSKY, 103½ St. Marks Pl., E. 8th St., New York, N. Y.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКА ГР. КАТ. ПАРОХІЯ в Керкімер, Н. Й., пошукує сейчас доброго дякуючого. Кандидат мусить бути первородним дякоучителем. Мусить уміти добре проводити народну школу, хор, уміждувати представлення і концерти. Платня після уміння і здібности. Посадку може обіняти сейчас. Зголошення до Комітету Парохіяльного на адресу: John G. Fitzz, P. O. Box 546, Herkimer, N. Y. або на адресу: 334 Pleasant Avenue, Herkimer, N. Y. 7-7

„CAFETERIA". SELF SERVICE.
Продається черноривний американський Ресторан. 76-7
Up-town Broadway.
5571 Broadway, New York

СУШЕНІ ГРИБИ
торгівлі лучних з фунту 6.00 дол. до 10 фунтів 11 долярів. Оплачуємо пересилку. 15
CARPATIAN MUSHROOM CO.
120 East 7th St., New York City

SINGER-А МАШИНИ ДО ШИТТЯ
можете дістати від $6 і висше при 50 центових тижневих сплатах. Міняємо машини і приймаємо всякі направки. Маємо також уживані машини. Отворено вечером.
M. LEVITZKY, 1231—1st Avenue, New York City, між 66. а 67. ул.
Телефон Rhinelander 9760

Лікарська канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з краю
21 ST. MARKS PLACE
(3-ма улиця, коло 1-ої Евню)
Урядові години: від 12. до 2. і від 6 до 8. веч. Телефон: Dry Dock 5143

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітий.
Найдосвідчійші електричні апарати

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
802 EAST 13th STREET
Близько 2-ої Евю
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
на легких, жолудках, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висьвітлення нервів, розширення, остої нервової і кровяної недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
170 E. 16 ST., NEW YORK
Між 4th Ave. а Irving Place
Години від 9. рано до 8. веч.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ
в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не зважаючи зі складів. Піря скубане ціле і мох; на жадане вишемо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи або фірмою на адресу: ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ
Маємо скоро, гарно, тривкі відкриті, бронзові, з печаткою і т. д. На жадане висилаємо катальоґ або
STRUPAS & CO.
90—92 Forty Street Newark, N. J.